

EU in the Fog - Az európai uniós tagállamok EU-hoz való viszonya

2016. június 28.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítették:

Látta:

Jóváhagyta:

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Nemzetközi Kapcsolatok Francia Intézete (*Institut Français des Relations Internationales, IFRI*) – a brit referendumot megelőzően - 2016. április 11-én tanulmányt jelentetett meg az Európai Unió tagállamok unióhoz való - társadalmi és kormányzati - viszonyulásáról, az EU-val szembeni várakozásairól. A „Hidakat építeni” elnevezésű projekt eredményeképp megvalósult publikáció EU-szerte 22 kutatóintézettől és egyetemről összegyűjtött részanyagokat tartalmaz.

A résztanulmányok ugyanarra az öt kérdésre keresték a választ, így biztosítva az egyszerű összevethetőséget:

- Az EU tagságtól remélt előnyök;
- Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke;
- A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka;
- Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok;
- Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében.

A tanulmány fő következtetése, hogy a tagállamokban az EU-val szembeni uralkodó álláspont leginkább kritikus, mely igen széles körű és a politikai vitákban is meggyökeresedett, ugyanakkor számos tagállamban (Luxemburgban, a balti országokban és Írországban) továbbra is pozitív a hozzáállás. A projekt kezdeti célkitűzése nem valósult meg, azaz nem sikerült találni olyan általános érvényű politikai kezdeményezést, mely az EU imázsát és hitelességét javíthatná az állampolgárok szemében.

A résztanulmányokon keresztül azonban három fő trendet sikerült beazonosítani. Egyrészt, általános vélekedés, hogy az EU-nak konkrét eredményeket kellene felmutatnia ahelyett, hogy elméleti víziókat készít. Másrészt, a szilárdabb Gazdasági és Monetáris Uniót széles támogatás övezi, ugyanakkor a válság megoldásának receptjét az északi és déli tagállamok eltérően értelmezik (előbbieket a szabályok betartására, utóbbiakat a nagyobb rugalmasságra helyezik a hangsúlyt). Harmadrészt, számos tagállam egyetért abban, hogy az EU-nak a jelenleginél nagyobb szerepet kellene vállalnia a kül- és biztonságpolitikában.

A Magyarországról szóló résztanulmány – melynek szerzője Ugrósdy Márton, a Külügyi és Külgazdasági Intézet kutatója – megállapítja, hogy a magyarok részéről általános közömbösség jellemző az ország EU-tagságát illetően (kb. 30-35 % tartja azt előnyösnek, 18-22 % kifejezetten ártalmasnak, 40 % viszont teljesen közömbös a tagságunk iránt). Magyarország az integráció politikai és gazdasági mélyítését nem támogatja, a tagállamok közötti koordinációt azonban számos területen (környezetvédelem, bevándorlás, határvédelem) fokozná.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	2
Általános megállapítások	4
Tagállamonkénti megállapítások	6
Ausztria	6
Belgium	7
Bulgária	8
Ciprus	9
Csehország	10
Dánia	11
Egyesült Királyság	12
Észtország	13
Finnország	14
Franciaország	15
Görögország	16
Hollandia	17
Horvátország	18
Írország	19
Lengyelország	20
Lettország	21
Litvánia	22
Luxemburg	23
Magyarország	24
Málta	25
Németország	26
Olaszország	27
Portugália	28
Románia	29
Svédország	30
Szlovákia	31
Szlovénia	32

Általános megállapítások

A Nemzetközi Kapcsolatok Francia Intézete (*Institut Français des Relations Internationales*, IFRI) – a brit referendumot megelőzően - **2016. április 11-én tanulmányt jelentetett meg az uniós tagállamok¹ EU-hoz való - társadalmi és kormányzati - viszonyulásáról**, az EU-val szembeni várakozásairól. A „**Hidakat építeni**” elnevezésű projekt eredményeképp megvalósult publikáció EU-szerte 22 kutatóintézettől és egyetemtől összegyűjtött részanyagokat tartalmaz. A rész tanulmányok azokra a kérdésekre keresték a választ, hogy i) a tagállamok milyen előnyöket, hasznokat vártak csatlakozásukkor és ezek beigazolódtak-e; ii) mi a közvélemény hozzáállása az uniós ügyekhez, milyen okok állnak az euroszeptikus szemléletük hátterében; iii) a tagállamok milyen ambíciókkal bírnak az integráció mélyítése terén; iv) van-e olyan új ötlet, javaslat vagy kezdeményezés, mely erősítené az európai közösséghez tartozás érzését, és végül v) az európai projekt legitimációjának erősítése érdekében milyen politikákat javasolnak EU-s szinten.

Összességében megállapítható, hogy **a tagállamok többsége a korai években még inkább az integráció pártján állt, a gazdasági és pénzügyi válság, valamint a menekültkrízis azonban szinte minden országban jelentősen megtépázta a közvélemény EU-hoz való pozitív hozzáállását és hangulatát.** Néhány tagállam a válság ellenére továbbra is **lelkes integrációpárti**, közéjük tartozik **Luxemburg, a balti államok, Románia, Bulgária és Írország** is, utóbbi sajátos módon nem az EU-t, hanem saját politikusait hibáztatta a gazdasági válságért. A leginkább **euroszeptikus** országok közé sorolható **Ciprus, Görögország**, valamint újabban **Csehország** is. Számos tagállamban paradox helyzet állt elő, amit az EU és az EU-tagság folyamatos támogatása, de ezzel párhuzamosan specifikus politikai iránti euroszeptikus hozzáállás jellemez (például Dániában, Szlovákiában, Lengyelországban és Svédországban).

A jelenlegi politikai helyzetet tekintve nem okoz meglepetést, hogy **túlsúlyban vannak azok a tagállamok, akik nem tartják alkalmasnak az időt az integráció mélyítésére**, újabb és újabb területekre történő kiterjesztésére. Egy kisebbség – Luxemburggal, Olaszországgal és Portugáliával az élen – viszont támogatja a további integrációt, jóllehet az olaszoknál például ezt az álláspontot a kormány képviseli, a lakosság többsége viszont nem. Számos tagállam egyetért abban, hogy az EU-nak a jelenleginél nagyobb szerepet kellene vállalnia a kül- és biztonságpolitikában.

A részanyagok egybehangzó véleménye, hogy az európai polgársághoz tartozás érzésének erősítése érdekében többet kell beszélni az EU-ról, ebben pedig az oktatásnak és a médiának van kiemelt szerepe. Rövid távon az is segíthet, ha a tagállami társadalmak között kapcsolatot teremtünk, és így az állampolgárok több információhoz juthatnak és felszámolható lehet a sok előítélet.

A „Hidakat építeni” elnevezésű projekt azt a célját nem érte el, hogy általános érvényű, mindent átfogó narratívát tudjon nyújtani, mely az EU minden tagországában működőképes lehet, az eltérő nézőpontokra és elvárásokra azonban jól rávilágít, így rámutat arra is, hogy az európai projekt hangszerelésén van mit változtatni.

A tagállamok EU-hoz való viszonyulását az alábbi táblázat összegzi, részletesebben pedig a táblázat után olvasható országspecifikus bontásban.

¹ Spanyolország kivételével minden uniós tagállam szerepel a tanulmányban.

	Az EU támogatottsága	Az integráció mélyítése/bővítése terén képviselt álláspont
Ausztria	ellentmondásos	nem egyértelmű
Belgium	erős	mélyítés
Bulgária	erős	mélyítés
Ciprus	gyenge	mélyítés
Csehország	korábban erős, ma gyengébb	status quo fenntartása
Dánia	ellentmondásos	status quo fenntartása
Egyesült Királyság²	a társadalom megosztott	a tagsági feltételek újratárgyalása
Észtország	erős	mélyítés
Finnország	erős, de gyengülőben	status quo fenntartása
Franciaország	gyenge	gazdasági integráció mélyítése (politikai nem)
Görögország	gyengülőben	mélyítés
Hollandia	közepes	status quo fenntartása
Horvátország	erős	mélyítés és bővítés
Írország	erős	status quo fenntartása
Lengyelország	ellentmondásos	mélyítés
Lettország	erős	mélyítés és bővítés
Litvánia	erős	mélyítés
Luxemburg	erős	további mélyítés
Magyarország	közepes	status quo fenntartása
Málta	erős	nem egyértelmű
Németország	erős	nagyfokú integráció, visszalépés kizárva
Olaszország	korábban erős, ma gyengébb	további mélyítés
Portugália	közepes	további mélyítés
Románia	erős	nem egyértelmű
Svédország	ellentmondásos	status quo fenntartása
Szlovákia	ellentmondásos	gazdasági integráció mélyítése (politikai nem)
Szlovénia	erős, de gyengülőben	mélyítés és bővítés

1. táblázat: Az Európai Unió támogatottsága a tagállamokban és az unió mélyítése terén képviselt álláspontok összefoglalása

² A 2016. április 11-én publikált tanulmány tartalma alapján.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Ausztria geopolitikai helyzetéből adódóan csak 1995-ben vált lehetővé EU-s csatlakozása, az akkor hangoztatott előnyök azonban ma is helytállóak: prosperáló jövőben és gazdaságban bíznak. Kis exportfüggő gazdaságként rendkívül fontos az egységes piachoz való hozzáférése (az export 70 %-a az EU-ba irányul). A 2004-es bővítéssel Ausztria fontos üzleti és ipari csomóponttá vált Nyugat- és Kelet-Európa között. Az osztrákok 58 %-a szerint az EU tagság legfontosabb előnye a személyek, áruk és szolgáltatások szabad áramlása, második tényezőként 55 %-uk a békét és biztonságot helyezi előtérbe.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Ausztriában ellentmondásos az integrációt támogató és elutasító kép: megfigyelhető és intenzív az euroszkepticizmus, ugyanakkor egyre erősödnek az EU-barát érzések is. Az EU-ról negatív véleménnyel rendelkezők aránya 36 %, azonban közel háromnegyedüknek megkülönböztetett érzéseik vannak európai állampolgári létükkel kapcsolatban. Az osztrákok 87 %-a vallja magát európai identitásúnak, akiknek közel fele szorosabb együttműködést tartana szükségesnek a tagállamok között.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A résztanulmány a politikai pártok pozícióit ismerteti a politikai és gazdasági integráció tekintetében. A kereszténydemokraták (ÖVP) erősebb, demokratikusabb Európáért, az EU fokozottabb világpolitikai szerepéért kampányoltak. A másik nagy párt, az SPÖ szociálisabb Európáért, a munkanélküliség visszaszorításáért, a pénzüpiacok EU-s szabályozásáért áll ki. Az FPÖ párt az euroszkeptikus szavazókat nyerte meg „a több EU butaság” szlogenjével. Úgy vélik, hogy el kell hagyni az övezetet, ha nem stabil az euro. A Zöldek a csatlakozást ellenző pártból mára pro-integrációs párttá váltak. A viszonylag fiatal Neos párt a leginkább EU-párti.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az osztrákok véleménye szerint az EU továbbra is távoli, elvont és nem transzparens integráció. Ennek hátterében rendszerszintű problémák, politikai divergenciák, a politikai vízió hiánya, súlyos félreértések állnak. A közös európai közsféra iránti szükségletet mutatja például a görög válság és a menekültválság.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Ausztria következetesen támogatja az egységes piac erősítésére irányuló kezdeményezéseket, a bürokrácia csökkentését a kkv-k határon átnyúló tevékenysége érdekében, a GMO elleni egyértelmű fellépést. Nagy hangsúlyt helyez az egyenlő versenyfeltételek megteremtésére, elvárja, hogy az osztrák piacon versenyző szolgáltató cégek ne kerüljék ki az adófizetést. Továbbá a határon átnyúló problémák (roaming díjak, szervezett bűnözés, terrorizmus elleni fellépés, környezetvédelem) EU-szintű megoldását várja Ausztria. Erősebb kül- és biztonságpolitikai együttműködést tartana kívánatosnak.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Belgiumnak, kis nyitott gazdaságként mindig is komoly érdeke fűződött az európai integrációhoz. Az ország folyamatosan profitál az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a munkaerő szabad áramlásából. Ráadásul az európai uniós intézményrendszernek köszönhetően a döntéshozatal kiegyensúlyozott a közösségben, nem egyértelműen a nagyhatalmak által dominált, mely a Belgiumhoz hasonló kis államok számára kifejezetten előnyös.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Fontos hozzátenni, hogy Belgiumban történelmileg nincs erős nemzeti öntudat, a legutóbbi felmérések szerint ráadásul a belga állampolgárok sokkal fontosabbnak tartják európai identitásukat, mint a belga nemzethez való tartozást. Az ország polgárai sokkal jobban bíznak az uniós intézmények munkájában, mint a saját parlamentjükben, így egyértelműen támogatnák a mélyebb integrációt, legalább az eurozóna tagjai között. Természetesen az elmúlt évek euroszkepticizmusa itt is megjelent, de sokkal kevesebben szimpatizálnak e nézetekkel, mint a többi tagországban.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A politikai integráció tekintetében a belgák szerint a jövőben meg kell találni az átmenetet a nemzeti szuverenitás mindenek feletti védelme és annak teljes átadása között az uniós intézmények számára. A belga állampolgárok nehezményezik, hogy az Európai Unióban alig vannak hosszú távú projektek, célok, valamint, hogy saját, belga politikusaik az uniós választások során a nemzeti érdekek érvényesítésének ígéretével próbálnak minél több szavazót szerezni, nem pedig a közös uniós célok előtérbe helyezésével. A gazdasági integráció tekintetében Belgium polgárai szívesen vennék, ha az EU nagyobb költségvetéssel rendelkezne és bevezetnék az egységes minimálbért. A megkérdezettek szerint kívánatos lenne, ha a regionális politika keretében megvalósuló befektetési politika sokkal „merészebb”, vagyis több területre kiterjedő lenne.

Az európai közösségekhez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az európai közösséghez tartozás tekintetében Belgium már saját országában példát mutatott abból, hogyan lehet kiválóan vezetni egy meglehetősen sokszínű közösséget, pragmatikusan és funkcionálisan gondolkodva az intézményekről. Éppen ezért a belga politikusok tapasztalataiból sokat profitálhat az EU, nem annyira az összetartozás „romantikus” értelmében, sokkal inkább annak gyakorlati megvalósítása tekintetében.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A legutóbbi Eurobarometer felmérések Belgiumban azt mutatták, hogy az emberek szeretnék, ha a közösség vezetői végre megoldást találnának az összeurópai gazdasági és szociális problémákra. Véleményük szerint az Európai Uniónak aktívabban kellene megoldást keresni a magas munkanélküliségre, illetve a tagországok adórendszereinek harmonizálása is kívánatos lenne.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Bulgáriában a szovjet blokk felbomlása után lassú és fájdalmas reformfolyamat indult el, a '90-es évek közepén az EU csatlakozás egyértelmű prioritássá vált. Az EU legszegényebb tagállamaként³ az FDI beáramlásból és jelentős GDP növekedésből profitálhat. Az eleinte szinte kizárólag a KGST országokkal kereskedő Bulgária 2008-ra olyan országgá vált, mely kereskedelme több mint felét az EU tagállamokkal bonyolította. Alacsony egy főre eső GDP-jű országgént jogosult a Strukturális Alapok és Kohéziós Alap forrásaira. Személyes jólét tekintetében a bolgárok elvárásai szerények. A bolgárok hozzáállását kettősség jellemzi: 25 évvel a kommunizmus felbomlása és 10 évvel az EU-csatlakozás után elégedetlenek az átmenettel, míg az EU tagság vonatkozásában boldogok.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Az euroszkepticizmus Bulgáriában elhanyagolható jelenség, a polgárok erősen EU-pártiak: 55 % szerint az EU-ról alkotott kép inkább pozitív. 68 %-uk szerint az európai gazdaság helyzete megfelelő, 78 %-uk szerint az EU életminősége jó, míg a bolgár gazdaság állapota 88 % szerint rossz és csak 9 % szerint jó. A pro-európai hozzáállástól eltekintve jellemző ugyanakkor, hogy a bolgárok többsége szerint az EU nem egyértelmű projekt, 69 %-uk szerint tisztább üzenetekre van szüksége az uniónak.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Az integrációpárti hozzáállásból adódik, hogy többségük (61 %) egyetért abban, hogy még több döntést kellene EU szinten meghozni. Egy kivétel van e tekintetben: a közös valuta, mely megosztja a bolgárokat (43 %-uk támogatja, 44 %-uk ellenzi azt). Bulgária versenyelőnyt lát az alacsony adókulcsaiban, ezért nem érdekelt egy közös adózási rendszer létrehozásában. Az ország támogatja az európai Energia Unió felállítását, hiszen az energiaellátás tekintetében jelentős a kitétsége. A V4-ek véleményével ellentétben Bulgária nem ellenzi a menekültkvóta rendszer bevezetését.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A politikai retorika középpontjában az áll, hogy a Schengeni zónához és az euroövezethez csatlakozás az ország érdeke. Az európai közösséghez tartozás érzése egyre erősödik (2015-ben minden 2. bolgár érezte magát európainak), ám még elmarad az EU-s átlagtól (67 %). Az arány növelésére azonban nincs általános érvényű formula, mivel a kor, iskolázottság és lakóhely megosztja a bolgárok hozzáállását.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az EU legitimitációja Bulgáriában nem kérdőjeleződik meg, az Európai Parlament erősebb szerepéért nem szállnak síkra. A bolgárok tekintetében ugyanakkor az EU hitelessége kulcsfogalom: globális szinten növelnie kell hitelességét, hogy meg tudjon küzdeni a kihívásokkal, ehhez pedig valódi közös kül- és biztonságpolitikára és közös védelmi politikára van szükség.

³ 1997-ben Bulgária GDP-je az uniós átlag 24%-át tette ki, 2014-re ez 47%-ra nőtt.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Csatlakozásakor Ciprus az EU-tól kisebb munkanélküliséget, nagyobb gazdasági növekedést, a fiatalok jövőjének biztosítását remélte. Elvárás volt továbbá az ország északi részében 1974 óta állomásozó török katonai csapatok fennhatóságának megszüntetése. A ciprusi probléma „európai megoldása” azonban egyelőre nem történt meg.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Cipruson jelenleg igen magas az euroszkepticizmus mértéke. Ez a hitelminősítő intézetek leminősítéseinek, a bankrendszer válságának, a rendezetlen török–ciprusi viszonyoknak és az Oroszország és Ciprus közötti jó kapcsolatoknak köszönhető. A 2014-es Eurobarometer felmérés szerint minden második ciprusi úgy véli, hogy a mai Európának nincs jövője.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Egy olyan kis államnak, mint Ciprus, a magasabb fokú integráció nagyobb biztonságot ad. A legtöbb politikai párt szerint egy „európaibb” Ciprus pozitív hatással lehet a ciprusi-török problémára, a közösségi jogrendszer segíthet megelőzni a két ciprusi közösség közötti konfliktusokat. Az euro bevezetésével az ország egy nagyobb piac részese lett. Ciprust súlyosan érintette a válság: a fő hitelminősítő intézetek leminősítették, ezért 2011 közepére a ciprusi kormány elvesztette hozzáférést a pénzügyi piacokhoz, s a bankok helyzete is romlott. 2012-ben Ciprus a „Trojkához” (EU, IMF, EKB) fordult segítségért. A Ciprusnak nyújtott 10 milliárd eurós mentőcsomagért cserébe a bankok megmentése érdekében az ország két legnagyobb bankjának befektetői és betétese között osztották fel a költségeket. Ez nagy veszteségeket okozott számukra, Ciprus második legnagyobb lakossági bankja pedig felszámolás alá került. A gazdasági integráció hatással van a ciprusi problémára: egy ad-hoc bizottság dolgozik az eurónak az ország északi részén való elfogadásán, ez elősegíthetné az egységes Ciprus létrejöttét. Az integráció végül azért is fontos az ország számára, mert nemzeti érdekeit a közösség részeként jobban tudja érvényesíteni, mint egyénileg.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az EU-nak a politikusokon kívül a társadalom különböző rétegeivel is konzultálnia kell olyan európai kérdésekről, melyek hatással vannak az emberek mindennapi életére, ezáltal is erősítve az emberekben az európai közösséghez tartozás érzését. Az intézmények decentralizációja nélkülözhetetlen.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Ciprus szerint az EU legitimitációjának javítása érdekében újra kellene gondolni a monetáris politikát, az ugyanis nem veszi figyelembe az országok különbözőségét, egységesíteni kellene az adójogszabályokat, meg kellene állapodni egy politikai unióban annak érdekében, hogy a gazdasági unió sikeresebb legyen. A döntéshozatali mechanizmus egyszerűsítésre szorulna, mert jelenleg túlságosan elaprózott és így az EU nem tud azonnal és hatékonyan reagálni. Be kell látni, hogy a föderatív berendezkedés csak hipotetikus scenárió, a többsebességes Európa népszerűbb forgatókönyv a tagállamok szemében.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Csehország gazdaságilag és politikailag is sokat profitált a tagságból. A kormány 2014-es becslése szerint a cseh gazdaság évente 1,1 %-kal nagyobb GDP növekedést ért el, mint ha kívül maradt volna. Az első 10 év gazdasági haszna kb. 115 milliárd euróra tehető. Az ország nettó költségvetési pozíciója pozitív volt (több mint 12 mrd EUR). A politikai előnyök között kell megemlíteni, hogy 2007 óta a Schengeni rendszer egyik legnagyobb kedvezményezettje Csehország (szabad munkavállalás, mozgás, tanulás).

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

A politikai diskurzus terén viszonylag új jelenség, hogy a korábbi integrációpárti hozzáállás az elmúlt években szkeptikus megközelítéssé változott. A cseh euroszkepticizmus mindenkor szimbóluma Václav Klaus korábbi elnök, aki véleményét 2010 előtt kevésbé tudta érvényre juttatni (elutasítása ellenére a Lisszaboni Szerződés hatályba lépett). Sikeres küzdelmet folytat azonban azóta az euro bevezetése ellen, így Csehország kimaradt a fiskális paktumból és a bankunióból is. A negatív politikai hozzáállás erősen befolyásolja a közvéleményt is: 2015-ben mindössze a csehek 39 %-a volt elégedett az ország EU-tagságával (ez 2000 óta a legalacsonyabb érték, 2009-ben volt a legmagasabb az elégedettség, 69 %). A csehek számára az EU nem egyértelmű (inkább technikai, mint politikai) projekt: csak 48 %-uk érti az EU működését és mindössze 44 %-uk tudja, milyen jogok illetik meg EU-s polgárként. 78 %-uk nem érdeklődik az EU iránt.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Csehország szerint az integráció jelenlegi szintje megfelelő. Támogatják a meglévő politikák - így az egységes piac (különösen a szolgáltatások tekintetében), a digitális unió és az energia unió - terén a mélyebb együttműködést. A migrációs politika tekintetében a Schengeni külső határok közös védelme mellett és az áttelepítési kvóta ellen foglalnak állást. A kormányközi tárgyalások helyett a közösségi módszert részesítik előnyben. Egyetértés mutatkozik abban, hogy az ország érdekeit szolgálja a többsebességes EU. Az euro bevezetését és a politikai unió megvalósítását szintén nem támogatja Csehország (a polgárok 73 %-a az euro csatlakozás ellen van).

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A közösséghez tartozásban nehezítő tényező az eltérő nyelv, a nyelvi akadályok azonban – ha nagyon lassan is, de - kezdenek leépülni. Az oktatás terén lehet a legtöbbet tenni az európai közösség megteremtése érdekében. Az 'Európa a polgárokért' program jó eszköz a polgárok interakcióinak ösztönzésére, a költségvetése azonban nagyon kicsi. Szintén van potenciál a Lisszaboni Szerződés megújítására irányuló polgári kezdeményezésben, ami azonban egyelőre nem sikeres, hiszen három kezdeményezésből egy sem jutott el a jogalkotásig. A Schengeni övezet megőrzése fontos, hiszen az európai integrációs projekt egyedülálló eredménye az EU-n belüli szabad mozgás.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az egységes piac meglévő akadályainak lebontása, az adóelkerülés elleni közös harc kiemelt cseh prioritások. A csehek – az euro kivételével – a többi EU-szintű döntéshozatal mellett állnak.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Dániában egyszerre figyelhető meg az EU tagság magas támogatottsága és a szuverenitáson alapuló euroszeptizmus. A dánok elsősorban az egységes belső piac továbbfejlesztését támogatják, a politikai unió és föderalizmus irányába mutató kérdésekkel (szociális unió, európai hadsereg, EU szintű adók, euro) kapcsolatban pesszimisták. Mindez a négy dán kimaradási jogban (opt-out) is tetten érhető. A válság során Dánia támogatta Németország megszorítás alapú álláspontját, ugyanakkor a gazdasági kormányzás új elemeivel (bankunió, euro-kötvények) kapcsolatban a kivárás figyelhető meg.

Az országban tapasztalt euroszeptizmus mértéke

Összességében a dán politikai elit egyetért az EU tagság fontosságával és támogatják a belső piac mélyítését, ugyanakkor a radikális jobboldali Dán Néppárt sikeresen tematizálta a közvéleményt a szabad határok visszaállítása és a kelet-európai polgárok számára biztosított szociális juttatások kapcsán, követeléseik egy részét a liberálisok és a szociáldemokraták is átvették.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A dánokat pragmatikus megközelítés jellemzi. Támogatják az integráció jelenlegi fokát, ugyanakkor szeptikusan értékelik azokat a lépéseket, amelyek túlzottan a föderális irányba mutatnak. Támogatták például a keleti bővítést, de a közös valuta bevezetése már túl nagy lépés lett volna számukra. A mostani projektek kapcsán a digitális belső piachoz és az energetikai együttműködéshez pozitívan állnak hozzá, ugyanakkor például a bankunió, vagy a közös migrációs politika kapcsán hezitálnak.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A dánok valamivel nagyobb arányban érzik magukat európainak, mint az EU átlag. Három úton lehetne a dánokban a közösséghez tartozás érzését erősíteni. 1) Az EU jobban kommunikálhatná az EU polgárok érdekében hozott intézkedéseit (roaming díjak, szabad mozgás); 2) a szociális média térnyerése és az angolul jól tudó dánok számának emelkedése nemzetközivé teheti az EU-val kapcsolatos a vitákat, akár a populista nézetek kapcsán is; 3) a dánoknak több kapcsolata lehetne a többi tagállammal. Jelenleg 10-ből 9 dán nem akar egy másik tagállamban élni vagy dolgozni. Emellett a pán-európai showműsorok és sportesemények is segíthetik a többi tagállam megismerését.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az EU politikák jelenlegi köre többé-kevésbé elfogadható a dánok számára, a pragmatikus hozzáállás szellemében a támogatott témák: belső piac, kereskedelmi egyezmények (TTIP), környezetvédelem és klímaváltozás elleni küzdelem, illetve olyan intézkedések, melyek révén az EU globális hangja erősödik. Szektikusan állnak viszont olyan kérdésekhez, amelyek a dán jóléti rendszereket érintenék, a külföldi jogosultak körét bővítené, vagy például az EU zászló középületekre történő kihelyezését érintenék. A dánok elutasítják az EP hatáskörének bővítését is.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Az Európai Unióhoz való csatlakozás a legtöbb tagállam számára politikai és gazdasági megfontolásoknak köszönhető. A hat alapító ország célja az európai béke fenntartása volt, míg a később csatlakozó államok a demokratikus politikai berendezkedés megszilárdítása érdekében kötelezték el magukat az Európai Unió mellett. Az Egyesült Királyság csatlakozási szándéka mögül történelmi okokból kifolyólag hiányzott a politikai integrációra való törekvés, az Európai Unióhoz tartozás hasznosságát kizárólag annak gazdasági költségei és hasznai határozzák meg. Az EU-s tagság legfontosabb előnye Nagy-Britannia számára az unió által biztosított közös piac.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

A brit társadalom igen megosztott a Brexit-tel kapcsolatban, amely jelentős részben a brit sajtónak köszönhető. A legnagyobb sajtóorgánumok által közvetített viták középpontjában az Európai Unió illegitimitása áll, ami tovább rontja a közvélemény EU-ról alkotott képét. David Cameron miniszterelnök újra kívánja tárgyalni az Egyesült Királyság EU-s tagságának feltételeit az ország versenyképességének javítása érdekében. A brit üzleti szféra jelentős többsége EU-párti, azonban teljes mértékben támogatják Cameron azon szándékait, amelyek a túlszabályozás mérséklésére irányulnak. Ezzel ellentétben a brit kereskedelmi szakszervezetek elkötelezettek az európai integráció mellett.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Az Egyesült Királyság a 90-es évek óta meg van elégedve az Európai Unióra jellemző integritás fokával és nem áll érdekében tovább mélyíteni azt. 2013-ban a Bloombergnek adott nyilatkozatában Cameron a munkaerő szabad áramlásának újragondolását, az integrációból fakadó bürokrácia csökkentését, a nemzeti parlamentek kompetenciájának visszaállítását javasolta, amelyek mellett továbbra is kiáll a brit miniszterelnök. Továbbá óva intette az eurozóna tagállamait az olyan mértékű integritástól, amely sértheti az eurozónán kívüli EU-s tagállamok érdekeit.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Mivel a brit társadalom kizárólag gazdasági alapon ítéli meg az Európai Unió tagság létjogosultságát, kifejezetten nehéz lenne a közvéleményt meggyőzni a politikai integráció szükségességéről. Egy 2013 júniusában készült felmérésből kiderül, hogy az EU-párti válaszadók jelentős többsége fontolóra venné a Brexit támogatását a politikai integráció elmélyülése esetén.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A brit álláspont szerint az Európai Unió politikai döntéshozatalában nagyobb részt kellene kapniuk a nemzeti parlamenteknek. Egyesek szerint az 1972-es Európai Közösségekről szóló törvény megváltoztatására lenne szükség annak érdekében, hogy a tagországok legitim parlamentjeinek döntéseit ne írassák felül az Európai Parlament által alkotott törvények.

⁴ A 2016. április 11-én publikált tanulmány tartalma alapján.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Észtország nyugati integrációja mögött az ország biztonságpolitikai kihívásai álltak. Kis országgént Európa periferiáján nem lehetett más külpolitikai céljuk, mint az ország EU és NATO tagsága. Ugyanakkor a kilencvenes évek elején gyorsan fejlődött a gazdaság és a lakosság egy része félt újra feladni a teljes függetlenséget és a Szovjetunió után egy másik államszövetségbe belépni. Végül a lakosság nagy többséggel az unió mellett szavazott. 2011-ben vezették be az eurót, amikor is az euroövezet fundamentális problémákkal küzdött. Az euro bevezetése által is deklarálták, hogy az ország elválaszthatatlanul a Nyugat része.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

A görög válság kapcsán – az országnak is részt kellett vennie a görögök kimentésében – komoly társadalmi viták zajlottak az EU tagságukról. A 2015-ös választásokon több radikális párt is helyet szerzett a parlamentben, így teret nyert a közbeszédben a nacionalista és konzervatív szemlélet is. Egy 2014 novemberében készült felmérés szerint a problémák ellenére a válaszadók 84 %-a továbbra is támogatta az ország EU tagságát, míg az euro használatával a megkérdezettek 75 %-a értett egyet.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Észtország kész lenne további jogköröket uniós hatáskörbe vonni. Minden olyan kezdeményezést támogatnak, amely az EU versenyképességét növeli, elősegíti a gazdaság növekedését és biztosítani tudja a pénzügyi stabilitást. Ugyanakkor a társadalmon belül - főleg a görög válság után – még nem kezdődött meg a vita az EU föderalista irányba történő fejlesztéséről.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A politikusoknak és az államapparátus képviselőinek folyamatosan napirenden kellene tartaniuk olyan fontos európai kérdéseket, mint az európai digitális belső piac, a keleti partnerség valamint az energiabiztonság kérdése, mely az észtek számára is nagyon fontos és meghatározó az ország jövője szempontjából. 2018 első félévében Észtország tölti be a Tanács elnöki posztját. A kormányzat a megnövekedett sajtófigyelmet arra használja majd, hogy közelebb hozza a lakossághoz az EU-t. Az európai identitás létrehozásához nem elegendő egy évtized, a legjobb megoldást ugyanakkor a hosszú távú tanulmányi, tudományos és kulturális csereprogramokban, rendezvényekben látják.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A közvélemény szerint Észtországnak az unióban a legfontosabb célja az infrastruktúra fejlesztése, az euro stabilitásának biztosítása, a bankszektor szabályozása, a digitális aláírás használatának kibővítése az EU-n belül, valamint Grúzia, Moldova és Ukrajna uniós tagságának elősegítése.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Finnország EU-hoz fűződő viszonyát a „kis ország” identitás határozza meg. A csatlakozáskor megfogalmazott három fő prioritás ma is aktuális: 1) Finnország biztonságának fokozása (mivel nem tagja a NATO-nak), 2) az EU-n belüli és az az általi befolyás növelése; 3) a gazdasági stabilitás biztosítása. A biztonsági és gazdasági kérdések az oroszok balti-tengeri katonai tevékenysége és a finn gazdaság állapota miatt ismét felértékelődtek. A finn állampolgárok elsősorban a szabad utazást és munkavállalást, valamint a közös valutát társítják az EU-hoz.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Általánosságban elmondható, hogy az euroszkepticizmus a finn EU politikában a válság előtt nem volt érzékelhető, az integrációs folyamat céljairól kevés vita folyt. A válság óta azonban nőtt a bizonytalanság és felerősödött a vita. A 2011-es finn választásokon a populista euroszkeptikus „Finns Party” (FP) komoly előrelépést ért el, harmadikok lettek. Mindez a korábban pro-integrációs pártokat is óvatosabb megközelítésre sarkallta. 2015 óta pedig az euroszkeptikusok már a koalícióban is részt vesznek.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Az integrációs folyamat megítélését Finnországban a kis ország jelleg határozza meg, fontos a tagállamok közötti aszimmetria csökkentése. Elsőrendűnek tartják a közösségi megközelítést és a kormányközi megoldások elkerülését. Finnország a kül- és biztonságpolitika területén is támogatja a további integrációt. A Finns Party kormányra kerülése óta a megközelítés némileg óvatosabb, a kormányprogram a nélkülözhetetlen területeken lát szükségesnek nagyobb fokú integrációt, de továbbra is a közösségi megközelítés alkalmazásával ért egyet. A lakosság megítélése valamelyest szkeptikusabb, egy 2012-es finn felmérés szerint Európa problémáit nem lehet további integrációval megoldani. A társadalmat különösen aggasztják a föderalizmus irányába mutató lépések.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A válság miatt a finn média sokkal gyakrabban foglalkozott az EU-t, illetve EU-s tagállamokat érintő kérdésekkel, ugyanakkor a 2014-es európai parlamenti választásokon tapasztalt alacsony részvétel rámutatott, hogy a finnek nem tartották fontosnak a voksolást. A finnek nem biztosak abban, hogy szavazatukkal befolyásolhatják az EU kihívásaira adott válaszokat. Fontos tehát, hogy erősíteni kell az állampolgárok érzését, hogy igenis befolyásolni tudják az EU-s döntéshozatalt.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az EU nem hatékony válságkezelése csökkentette a legitimitását. Ezt azzal lehetne visszaállítani, ha az EU a finneket érintő kérdésekre (euroválság, gazdasági helyzet, magas adósságállomány) találna hatékony választ. A finnek azt is szeretnék, hogy a tagállamok tartsák be a közösen alkotott szabályokat.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Annak ellenére, hogy Franciaország a közösség alapító országai közé tartozik és elkötelezett az integráció mélyítése mellett, a legutóbbi felmérések során az ország polgárainak mindössze 26 %-a nyilatkozott pozitívan az uniós tagságról.

Franciaország számára az uniós tagságnak négy fontos aspektusa van: a béke fenntartása, a Németországgal való jó kapcsolat, a gazdasági fejlődés, és végül az ország nemzetközi elismertségének biztosítása. Franciaország számára az Európai Unió garantálja a tagországok békés egymás mellett élését és a védelmet külső támadás esetén. A hidegháború idején Franciaország számára kiemelten fontos volt a Németországgal való jó kapcsolat biztosítása, nemcsak katonai-diplomáciai szempontból, hanem a gazdasági kapcsolatok tekintetében is. Az ország gazdasága – különösképpen a francia mezőgazdaság – rendkívül sokat profitált a közös piacból a második világháború utáni 30 évben. Az Európai Unió Franciaország számára azt is jelenti, hogy az unió egyik vezető országaként meghatározóan fel tud lépni nemzetközi szinten olyan szuperhatalmakkal szemben, mint az Egyesült Államok, Kína vagy Oroszország. Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy a fenti „előnyök”, melyek miatt Franciaországnak „megéri” az Európai Unió tagjának lenni, egyre kevésbé teljesülnek. Az Európai Unió ugyanis egyre kevésbé tudja tagországai gazdasági növekedését támogatni, Németország sokkal erősebb, dominánsabb lett Franciaországnál, valamint Európa immár gyengébben tudja befolyásolni a nemzetközi politikai döntéshozatalt. Ráadásul a migrációs válság még a tagországok békéjét is veszélyezteti.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Franciaországban meglehetősen erős az euroszkepticizmus, ugyanis a megkérdezett polgárok szerint nem egyértelmű, hogy merre halad a közösség. Véleményük szerint az Európai Unió vezetése nem hatékony sem a gazdasági válság, sem pedig a biztonsági problémák orvoslása vonatkozásában.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A gazdasági integráció tekintetében Párizs támogatná az integráció mélyítését, hiszen az ország már korábban is sokat profitált a közös piac nyújtotta előnyökből. Politikai értelemben azonban nem támogatják a további integrációt, hiszen véleményük szerint a tagországok többsége még nem készült fel erre. Fontos ugyanakkor hozzátenni, hogy Franciaország az elmúlt évtizedben kiemelten támogatta a közös biztonság- és védelempolitika fejlesztését.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A francia állampolgárok szeretnék, ha az Európai Unió megoldást találna a görög válságra, ha közösen kezelnék az országok a migránsválságot, melyben Franciaország különösen érintett. Az ország polgárai elvárnák, hogy az unió foglalkozzon az ukrán válsággal és rendezze a Moszkvával való kapcsolatát is. Mindezek mellett a válaszadók szerint a mediterrán térségben kialakult helyzettel is többet kellene a közösségnek foglalkoznia. A franciák szerint kiemelten fontos lenne, hogy az Európai Unió hiteles nemzetközi szereplőként jelenjen meg e térségben és segítse a kialakult konfliktusok diplomáciai, katonai megoldását.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Görögország a csatlakozásakor kifejezetten az integráció híve volt. A görögök az EU-tagságot a gazdasági és társadalmi fejlődéssel, a jóléttel és a modernizációval kapcsolták össze. A tagság révén az ország jelentős uniós pénzügyi juttatásban részesül, a kohéziós politika egyik legnagyobb kedvezményezettje lett. Ingatag gazdasága következtében 2012 nyarán, valamint 2015-ben az eurozónából való kizárást kockáztatta. Görögország segítségre számít a migrációs áradattal szemben mind a válság kezelésében, mind a külső határok védelmében. Amennyiben az ország végrehajtja a harmadik mentőcsomag fejében vállalt programot, a Bizottság 2020-ig több mint 35 milliárd eurót nyújt beruházások és gazdasági tevékenységek finanszírozására. Az Európai Beruházási Terv pedig újabb befektetési lehetőségeket fog biztosítani az ország számára.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Az ország pénzügyi nehézségei, a bevezetett megszorítások, valamint az EU-nak a menekülthelyzet kezelésére adott bizonytalan politikája hatására a korábbi integrációpárti hangulat EU-intézményellenes, euroszkeptikus szemléletté formálódott. Ma a görögök 50 %-a nem érzi magát EU-s állampolgárnak.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A politikai integráció tekintetében nem egyértelmű, mi felel meg legjobban Görögország törekvéseinek. A gazdasági és migránsválság rámutatott, hogy a nemzeti érdekek előbbre valók a koherens európai politikánál. Az Eurocsoport konszenzusa lehetővé tett három mentőcsomagot is Görögország számára, de a segély-lehívások ára egy külsőleg előírt gazdasági reformprogram bevezetése volt. A görögök egy szorosabb külpolitikát, határvédelmi politikát, valamint gazdasági és szociális politikát szorgalmaznának. Az országnak olyan mélyen gyökerező problémákkal kell szembenéznie, mint a növekedési ütemterv hiánya, a magas munkanélküliség, a hatalmas adósság és a merev termékpiacok. Nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a gazdasági konvergenciára és a szociális kohézióra.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az európai démosz erősítése érdekében elsőként arra lenne szükség, hogy a közéleti vitákból eltűnjön a hitelezők sztereotipizálása és Görögország bűnbakként említése. Az egyensúly helyreállításához a kockázatmegosztás újragondolása is elengedhetetlen lenne.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A bankunió minden elemének megvalósítása a pénzügyi integráció magasabb szintjét eredményezné. A tőkepiaci unió létrehozása kezelné az elégtelen beruházási szintet, így biztosítva szükséges forrást a görög cégek részére. Egy euroövezeti költségvetési stabilizációs mechanizmus (kvázi fiskális unió) létrehozása segítséget jelentene a megszorítások kompenzálásában és biztonsági hálót nyújtana a sokkokkal szemben. A példátlanul magas – főleg fiatalok körében tapasztalt – munkanélküliség, a hátrányos helyzetű emberek nagy aránya miatt szükség lenne egy átfogó stratégia kidolgozására, mely elsősorban a szociális hálót, a nyugdíjak reálértékének növelését, az oktatás átalakítását, a munkahelyteremtést, illetve az egészségügyi ellátást célozná meg.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Hollandia európai uniós tagságát elsősorban gazdasági, másodsorban politikai okok motiválták. Az ország kis, nyitott gazdaságként jelentősen profitál a közös piac nyújtotta előnyökből, az ország a közösség bővítését is pozitívan fogadta, hiszen ebben is a kereskedelmi kapcsolatok szélesítésének lehetőségét látta. Hollandia számára kiemelten fontos az európai uniós intézmények és a tagország közötti egyensúly fenntartása. A hollandok többségének véleménye szerint a közösségi intézmények kiegészítik a nemzetieket, nem pedig helyettesítik.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Az országban a legutóbbi felmérések szerint az állampolgárok 42 %-a nyilatkozott pozitívan az Európai Unióról, a szerény többség egy része euroszkeptikus, a többiek pedig nem tudják eldönteni, vajon megéri-e országuknak az unió tagjának lenni. Az ország politikusai természetesen tisztában vannak vele, hogy az integráció gazdasági stabilitásának fenntartása érdekében támogatniuk kell a közösségi döntéseket, legyen szó Görögország vagy az uniós bankok megsegítéséről.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A politikai és gazdasági integráció tekintetében könnyebb azt összegyűjteni, hogy mit nem szeretnének a hollandok az Európai Unióval kapcsolatban, mint azt, hogy elképzelésük szerint milyen lenne az integráció kívánatos foka. Az előbbieket értelmében a hollandok nem szeretnének egy „szuperhatalmat” a nemzetállamok helyett, nem szeretnének további bővítést, gazdasági instabilitást, illetve nem néznék jó szemmel Németország vagy Franciaország politikai dominanciáját. A Bizottság által irányított politikai uniónak sem lennének szívesen részesei, de a monetáris unió ötletét sem támogatják.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítése fontos a hollandok szerint és mindaddig támogatnak minden közösségi elképzelést, ameddig azok erős nemzetállamokon alapulnak. Hollandia ennek megfelelően szívesen látná a Schengeni-övezet erősítését és a tengeri határok védelmének még hatékonyabb közösségi biztosítását mindaddig, amíg ez nem jár a nemzetállami szuverenitás egy részének feladásával. Mindezek mellett fontosnak tartják, hogy az Európai Unió költségvetése ne haladja meg az unió éves GDP-jének 1 %-át, vagyis az intézmények további bővítése nem kívánatos, és újabb funkciók átvételét sem támogatják a nemzetállamoktól.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Hollandia véleménye szerint a 28 uniós tagállam eltérő dinamikájú, eltérő gazdasági fejlettségű, mások a fejlődési irányai, preferenciái, így nem lehetne őket egyszerre, egy helyről (Brüsszelből) irányítani. A hollandok szerint kívánatos lenne, ha az Európai Unió és a tagállamok kapcsolata visszatérne a kezdeti „win-win” státuszba, vagyis szeretnék kihasználni a közösség nyújtotta előnyöket a nemzeti önrendelkezés (egy részének) feladása nélkül.

Az EU tagságtól remélt előnyök

A horvátok várakozásai szerények a tagságot illetően, hiszen a pénzügyi válság közepette léptek be a közösségbe. A gazdasági hasznok (export, külföldi beruházások, ipari termelés és fogyasztás növekedése, foglalkoztatás bővülés a turisztikai szektorban) ennek megfelelően később jelentkezhetnek. Az ország a 2014-20-as pénzügyi időszakban több mint 10 milliárd euro támogatásra számíthat. A lassú adminisztráció miatt az elérhető források lehívása egyelőre elmarad a várttól, ugyanakkor több forrás áramlott az országba, mint onnan ki.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Az ország EU-csatlakozását minden releváns politikai párt támogatta, erős euroszkeptikus politikai csoportosulás nincs az országban. A belépés óta eltelt 2 évben a közvélemény továbbra is stabilan támogatja a tagságot (50 % feletti arányban), a fiatalok legnagyobb előnyként a mobilitást, munkavállalási és tanulási lehetőségeket látják. Új tagállamként természetesen kihívás, hogy a polgárok közelebb érezzék magukat az EU-s ügyekhez.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Tekintve, hogy nem tagja sem a schengeni, sem az euroövezetnek, Horvátország távol érzi magát az EU magjától, ezért prioritás az ország számára a mindkettőhöz való mielőbbi csatlakozás. A horvát közvélemény az EU átlagánál nagyobb arányban támogatja a politikai és gazdasági integrációt (a közös védelem- és biztonságpolitikát például 81 % támogatja (EU átlag: 74 %), az energia uniót 78 % (EU átlag: 72 %), a további bővítés mellett a horvátok 61 %-a foglal állást (az EU átlag mindössze 39 %). A tagállamok többségével ellentétben Horvátország hűséges támogatója a hat nyugat-balkáni ország EU-csatlakozásának, mert az növelné a békét és stabilitást a térségben. Az ország – korábbi segély kedvezményezettként és jelenlegi donor államként - aktív szerepet játszik a fejlesztési együttműködésben.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A horvátok 63 %-a valamilyen mértékben európai polgárnak érzi magát (az EU átlag 67 %), míg csak horvát állampolgárnak mindössze 30 %, ez esetben az európai átlag magasabb (38 %). Az európai közvélemény kialakításának két fontos eleme lehet az oktatás és a mobilitás erősítése. Horvátország számára különösen üdvözlendő lenne a fiatal generációra fókuszálás.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az EU-nak tovább kell folytatnia a belső piac, a négy szabadság további erősítése terén megkezdett munkát. A demokratikus deficit csökkentése hozzájárulna az európai projekt legitimitásának növeléséhez, a tagállami 'ownership' javításához.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Írország modern, dinamikus és nyitott gazdasággá történő átmenetét az EU-csatlakozásnak tulajdonítják. A korábban a mezőgazdaságtól függő országban mára megerősödött a feldolgozóipar. A világ egyik legnyitottabb gazdaságával rendelkezik (1200 külföldi vállalatnak ad székhelyet). Az ország ma is komoly tőkevonzó potenciált lát uniós tagságában. Célzott intézkedésekkel támogatja a szolgáltatások szabad áramlását a gazdaságfejlesztés szempontjából kiemelt fontosságú szektorokban (üzleti és szakmai szolgáltatások, építőipar, kiskereskedelem, digitális technológia). Jelentős exporttevékenységükre tekintettel támogatják a Transzatlanti Kereskedelmi és Beruházási Partnerséget (TTIP). Az uniós tagságtól előnyt remélnak társadalmi fejlődés, az emberek biztonsága vagy a fiatalok körében tapasztalható munkanélküliség csökkentése terén is.

Az országban tapasztalt euroszeptizmus mértéke

Az ír bankválság felerősítette a kritikus hangokat. A lakosság Brüsszelt hibáztatta a megszorító intézkedésekért, az EU támogatottsága ennek ellenére továbbra is magas maradt (84 %). A lakosság túlnyomó többsége még mindig úgy gondolja, hogy a tagság Írország számára összességében előnyös, még abban az esetben is, ha az Egyesült Királyság kilép a közösségből.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Írország pragmatikus, ha az EU integrációjának kívánatos fokáról van szó: összességében megfelelő mértékűnek tartják azt, nem gondolják úgy, hogy e téren létezne végső célként kitűzhető állapot. Különösen aktuális kérdés az Egyesült Királyság EU-ból történő lehetséges kilépése. Írország igyekszik támogatásáról biztosítani a briteket, másrésztől azonban hangsúlyozzák, hogy egyes országokkal szembeni különleges bánásmód negatív hatással lehet a többi tagállamra. Írország kiáll az eurozóna és az azon kívüli tagországok közötti erős koherencia mellett, amely szerintük az egész unió egységének záloga. Írország komoly fejlesztési potenciált lát azonban a gazdasági unió területén (különösen az eurozóna irányításában). Bizonytalanság mutatkozik azonban a lakosság körében a Brüsszel részére átengedhető költségvetési és pénzügyi jogosítványok kapcsán. A szeptikusok elsősorban az EKB ír bankválság megoldása során tanúsított magatartásával érvelnek, míg az ellenvéleményt megtestesítőik szerint előnyös a bankrendszer fokozott uniós felügyelete.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Csereprogramok fenntartásával tompítható az angol és a francia nyelvterületek hegemoniája. Az iskolai tanterveknek már az oktatás egészen korai szakaszában része kell, hogy legyen az EU céljainak és feladatainak ismertetése. A televíziók és rádiók több teret biztosítsanak uniós tartalmaknak (közéleti személyiségek megszólaltatása vagy viták közvetítése révén).

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az ország egyik legfontosabb érdeke a belső piac kiteljesítése, mellyel fokozható a növekedés, a versenyképesség és a foglalkoztatás. Szintén fontosnak tartják a digitális gazdaság előmozdítását és a közbeszerzési eljárásokhoz való hozzáférés lehetőségeinek javítását. Sürgetik a bankunió egységes szabályozásának végrehajtását és a valódi tőkepiaci unió kialakítását. Nem támogatják azonban a közös konszolidált társasági adóalapot, amellyel szemben az iparfejlesztésük alappilléreinek tartott, az adóelkerülés megakadályozása mellett elkötelezett hazai adórendszerüket preferálják.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Lengyelország euro-atlanti integrációját - a KKE térséggel ellentétben – kezdetben pusztán politikai célok motiválták (kiút az orosz érdekszférából), a csatlakozásnak mélyen gyökerező geopolitikai és biztonsági természete van. A kezdeti félelmek ellenére a tagság jelentős lehetőséget nyújtott az életminőség javítására, gazdasági felzárkózásra. A munkaerő-mobilitásnak köszönhetően számottevően javult a lengyel háztartások helyzete: 2006-2007 között rekord magas szintet (a GDP 2,5 %-át) ért a hazautalt pénzküldemény. A pénzügyi keret tárgyalások során a legnagyobb pénzügyi támogatást sikerült Lengyelországnak kialakítania.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

A válság hatására a lengyel közvélemény EU iránti bizalomvesztése figyelhető meg: míg 2007-ben 68 % bízott a közösségben, addig 2014-ben csak 41 %. Ugyanakkor mivel az euroválság vagy a menekült beáramlás negatív hatásai Lengyelországot nem érintették, az országban az EU támogatottsága továbbra is magas. A polgárok EU-s ismeretei Lengyelországban is mérsékeltek: mindössze 40 % tudja, hogy az Európai Parlamentet közvetlenül választjuk.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A megelőző kormány két ciklusa alatt meggyőződés volt, hogy Lengyelország érdekeit a mélyebb integráció szolgálná. Hídszerepet tölt be az EU és az euroövezet között, sikerrel ellensúlyozza a magországok növekvő nyomását a 'többsebességes Európa' irányába, megteremtve a későbbi csatlakozás lehetőségét (pl. a bankunió és a fiskális paktum tekintetében). A lengyel közvélemény számára a mélyebb integráció szükségessége és előnye azonban egyre kevésbé tűnik egyértelműnek: 2015-ben 37 % gondolta úgy, hogy az integráció jelenlegi szintje maradjon meg, mindössze 27 % támogatta a mélyítést. A lengyelek 51 %-a szerint az euro bevezetése rontana a lengyel gazdaság helyzetén, 68 %-a szerint hátrányosan érintené a háztartásukat. A pártok ezért rövid és közép távon az eurocsatlakozás ellen foglalnak állást.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A 10. évforduló kismértékben (5 %-kal) javította az EU-hoz való viszonyulást: 41 % érezte magát lengyel és európai polgárnak egyszerre. Lengyel részről három javaslat merült fel: i) több erőfeszítés az oktatás terén, ii) az EU intézmények aktívabban reklámozhatnák a főbb eredményeket, sikereket; továbbá iii) az EU-ról való gondolkodás megváltoztatásában a politikusoknak, EU-s intézményeknek, a médiának és az NGO-knak fontos szerepük lehet.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az EU lengyelországi legitimációjának növelésében négy területen kell tovább dolgozni: i) a mozgás szabadságának megőrzésében, ii) a 2020 után pénzügyi ciklusban is fenntartani a kohéziós alapok magas szintjét, iii) a munkaerő bizonytalanság elleni harcban, valamint iv) az energiabiztonság garantálásában.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Lettország szerint – a NATO mellett – az EU a garanciája annak a geopolitikai környezetnek, amely garantálja az ország biztonságát, és gazdaságilag és kulturálisan is biztosítja a fejlődést és a felzárkózást Nyugat-Európához. A legfontosabb célok az EU-s források lehívása, az agrártámogatások és a nagy infrastrukturális (közlekedési és energetikai) projektek finanszírozása. A parlamenti pártok körében az EU iránti elkötelezettség vitathatatlan, az euroszeptikus hangok eddig marginálisak voltak.

Az országban tapasztalt euroszepticismus mértéke

Általánosságban nézve az EU veszített népszerűségéből Lettországban, mivel a csatlakozáskor megfogalmazott irracionális elvárások nem teljesültek, a felzárkózási folyamat nem olyan töretlen. A korábban tapasztalt pro-európai idealista megközelítést pragmatikusabb hozzáállás váltotta fel és a média is gyakran negatívan állítja be az EU-t. A bizonytalanság (pl.: Brexit), a görög segélycsomagok és a jelenlegi menekültkvótás kezdeményezés negatív érzéseket keltenek a lett társadalomban és rávilágítanak, hogy az EU nem képes hatékonyan kezelni a helyzetet. Az EU-val kapcsolatos bizalom csökkenéséből euroszeptikus erők próbálnak politikai tőkét kovácsolni.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Lettország elkötelezett az EU bővítése és mélyítése iránt is, egy többsebességes Európa esetén a magban kíván lenni. Minden olyan integrációs lépést támogat, amely nem ássa alá az EU-ban megszerzett relatív előnyét és a kultúra megőrzését, továbbá olyan környezetet teremt, amely segíti az ország gazdasági és társadalmi fejlődését.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A szabad munkaerőáramlás és az euro fontos érvek voltak a bizalom és az elfogadás érzésének erősítése mellett. Az üzleti kapcsolatok, a munkavállalók szabad mozgása és az utazási lehetőségek növelték az Európához tartozás érzését. Ugyanakkor az EU-t és a Bizottságot a lettek gyakran bürokratikusnak és távolinak tartják. Több horizontális - országok közötti - kapcsolat segíthet a közösséghez tartozás érzésének fokozásában, a földrajzilag marginális helyzet érzése még mindig jelen van.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A lett társadalom legitimnek tartja az EU-t, ugyanakkor az EU támogatottságának növelésében van potenciál, elsősorban a mindennapi életet érintő gyakorlati intézkedések révén (roaming díjak, utazási lehetőségek, közös közlekedési szabályok, egységes egészségügyi sztenderdek). A külső határok védelme, a katonai integráció erősítése és az infrastrukturális kapcsolatok javítása mellett fontos az igazságügyi és belügyi integráció fokozása, a menekültválság megoldása, a terrorizmus és a határony átnyúló bűnözés elleni küzdelem kérdése.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Túlzás lenne azt állítani, hogy a litván politikai és társadalmi elit racionálisan kiszámította, hogy milyen előnyökkel járhat az ország uniós tagsága. A kilencvenes évek elején Litvánia egy poszt-szovjet, poszt-kommunista állam volt, kelet és nyugat ütközőzónájában. Az EU tagságot a litvánok visszatérésnek tekintették az európai családhoz és habár komoly gazdasági áldozatokat kellett hozniuk, ezeket felülírták a morális érvek. Több mint tíz évvel a csatlakozás után kijelenthető, hogy az ország sikeresen modernizálta a gazdaságát. Ezt jól jelzi, hogy a tagság előtt az egy főre jutó GDP az EU átlag 46 %-a volt, míg mostanra már megközelíti a 75 %-ot. Elkötelezettségüket jelzi az EU felé, hogy 2015-ben, az euroövezet válsága közben vezették be a közös európai fizetőeszközt.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Az Eurobarometer 2015-ben publikált kutatása szerint az elmúlt évek nehézségei és kihívásai ellenére folyamatosan növekszik azoknak az aránya, akik magukat európainak vallják, arányuk magasabb is, mint az uniós átlag. Egy másik kutatásuk szerint a válaszadóknak csupán 5 %-a társít negatív érzeteket az EU-hoz. Gyakorlatilag az országban nem lehet komolyabb euroszkepticizmusról beszámolni, nincs ilyen elveket valló párt sem.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A litvánok alapvetően elégedettek az integráció jelenlegi szintjével. A többség az EU-ra, mint egy befejezett projektre tekint. Litvánia az elmúlt évtizedben túlságosan el volt foglalva a saját gazdaságának modernizálásával, így nem került sor semmilyen társadalmi vitára az EU modernizálásáról. A közvéleményt nem foglalkoztatja az európai integráció iránya és mértéke, ugyanakkor az unió megőrzése és erősítése az ország számára létfontosságú kérdés. Az elmúlt évtizedben az ország mindig támogatta az EU integrációt mélyítő és az intézményeit erősítő reformjait, a politikusaik fontos közvetítő szerepet játszottak a vitás kérdések rendezésében. Nem elkötelezett támogatói egy föderalista Európának, viszont a közvélemény nem ellenezne egy laza konföderációt.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az európai eszme mára megfakult, mert az EU-nak sincs olyan víziója, mellyel meg tudna mozgatni szélesebb rétegeket. Újabb politikák helyett ideje lenne egy olyan ideológiát megteremteni, mely új és az emberek számára könnyen befogadható alapokra helyezné az „európaiság” fogalmát.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A litván kormány 2015-2020 közötti időszakra vonatkozó EU politikájából hat fontosabb pontot lehet kiemelni: az európai energia unió létrehozása, a keleti partnerség, stratégiai jelentőségű energetikai és szállítmányozási infrastruktúrák megvalósítása, az EU „információs rendszerének” védelme, a nemzeti kutatási és fejlesztési rendszerek ösztönzése, az Europe2020 stratégiában foglalt szociális célok végrehajtása.

Az EU tagságtól remélt előnyök

A legutóbbi felmérések szerint a luxemburgi polgárok országuk uniós tagságának legnagyobb előnyét a nyitott határokból és a közös fizetőeszközben, az euróban látják. Az alig több mint 2,5 négyzetkilométeren élő 560 ezer lakos 68 %-a külföldi, akiknek egy része az uniós intézmények alkalmazottja, másik része pedig jól képzett értelmiségi, akiket az ország jól működő gazdasága és nagyvonalú szociális rendszere vonzott a nagyhercegségbe.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Luxemburgban a 2004-2007-es bővítési időszakban erősödött az euroszkepticizmus. Az ország polgárai sokkal szívesebben látták volna az integráció mélyítését, semmint új tagok felvételét. A luxemburgi politikai pártok többsége támogatja az uniós tagságot és a minél szorosabb együttműködést a tagországok között.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A politikai integráció tekintetében Luxemburg mindig támogatta a közösség fejlődését, mint például a schengeni övezet létrehozását, az Európai Stabilitási Mechanizmus bevezetését vagy az európai gazdasági kormányzás reformjáról szóló fiskális paktum aláírását. A gazdasági integrációval kapcsolatban nincs olyan luxemburgi, aki kétségbe vonná a közös piac előnyeit. A luxemburgi külügyminiszter tavalyi nyilatkozatában kiemelte, hogy nem tartja jó ötletnek a többsebességes uniót, véleménye szerint ugyanis az EU vívmányaiból minden tagországnak egyszerre kell részesülnie.

Az európai közösségekhez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A luxemburgiak szerint az európai közösséghez tartozás érzését erősítené, ha a társadalmi szolidaritás sokkal jobban megjelenne közösségi szinten. Véleményük szerint a szolidaritás és a közös értékek érvényesítése (emberi jogok, nemek közötti egyenlőség, törvény előtti egyenlőség, szólásszabadság) nélkül nehéz az európai közösség részeinek érezni magukat.

A legutóbbi felmérések szerint Luxembourg polgárait leginkább a munkanélküliség, a lakhatási problémák és az oktatás nem megfelelő színvonala foglalkoztatja. Kérdés ugyanakkor, hogy ez utóbbi két területen az unió mennyire tud tagállami szinten beavatkozni. A luxemburgiak szerint az egész közösségben magas munkanélküliséget mobilitást támogató programokkal és nyelvtanfolyamokkal hatékonyan mérsékelni lehetne. Véleményük szerint nem véletlen, hogy az Egyesült Államok gazdasága sokkal prosperálóbb, mint Európáé, hiszen az előbbi országban a munkavállalók sokkal mobilabbak, hajlandóak akár egyik államból a másikba is elköltözni a jobb megélhetés reményében. Luxemburg támogatta az unió válaszát a migrációs válságra, ugyanakkor a kis országot sokkal kevésbé érinti a probléma, mint a közösség határain elhelyezkedő államokat, vagy azokat, akiknek a kvóta szerint sok ezer menekültet kellene befogadni.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A legutóbbi Eurobarometer felmérésre válaszadók az uniós átlagnál sokkal nagyobb arányban támogatják a közös politikákat és azok további mélyítését, mint például a közös külpolitikát, a közös energiapolitikát vagy a monetáris unió létrehozását. Mindez természetesen érthető, hiszen a nagyhercegség méreténél fogva sokkal inkább függ a szupranacionális intézményektől, azok hatékony működésétől, mint a többi tagállam.

Az EU tagságtól remélt előnyök

A szovjet blokk felbomlásával széleskörű egyetértés övezte mind a politikusok, mind a közvélemény oldaláról Magyarország mielőbbi NATO és EU integrációját. Az ország exportjának 80 %-a az EU tagállamaiba áramlik és az öt legnagyobb befektető szintén EU-s tagállam (Németország, Luxemburg, Hollandia, Ausztria, Franciaország). A jelenleg legfontosabb iparág, az autógyártás szintén európai partnereire támaszkodik. Állami beruházások szinte kizárólag EU-s forrásokból valósulnak meg (becslések szerint 2004 óta évente 2 %-kal járult hozzá a növekedéshez). Az átlagember számára a mozgás szabadsága az EU legfőbb hozadéka (kb. ötszáz ezer magyar dolgozik az EU valamely egyéb tagállamában).

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

A magyarok többé-kevésbé elkötelezettek az európai projekt mellett, 2014-ben az EU-ról kedvezően vélekedők aránya 40 % volt, mely megfelel az európai átlagnak. Nincsenek többségben azok, akik szerint kedvező az EU-tagság az ország számára: 30-35 % szerint előnyös, 18-22 % szerint hátrányos, 40 % körül áll azok aránya azonban, akik szerint sem nem pozitív, sem nem negatív. Utóbbi jól illusztrálja az EU ügyekkel szembeni érdektelenséget.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A magyar politikai jobboldal tradicionálisan kritikusabb az EU-val szemben, mint a baloldal, így a jelenlegi jobboldali kormány számára az integráció jelenlegi foka „több mint elég”. Ez az álláspont tetten érhető a menekültpolitikától az energiaunió át számos területen. A közvélemény szintén elégedett a jelenlegi status quo fenntartásával.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A magyarországi légkört az európai közösséghez tartozással éppen ellentétes hangulat határozza meg (a kormány nemzetibb EU mellett érvel, nem támogatja a közös politikai szimbólumokat, így az Európai Parlamentet és az európai polgári kezdeményezést). A magyar közvélemény számára Brüsszel és a parlamenti képviselők kevésbé láthatóak, az európai politikai intézményeket nem veszik komolyan, ebben változás rövid távon nem várható.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A környezetvédelem és a klímaváltozás terén erős egységes uniós fellépést tart Magyarország kívánatosnak, továbbá bevándorlás és határvédelem terén fokozottabb koordinációt sürget. A gazdaságpolitika bizonyos területei delegálhatóak EU-s szintre, azonban ezek elsősorban az euroövezet tagjai között történjenek meg. Az euro bevezetése egyelőre nincs napirenden Magyarországon.

⁵ A Magyarországról szóló rész tanulmány szerzője Ugródsy Márton, a Külügyi és Külgazdasági Intézet kutatója.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Málta az unió legkisebb tagállamaként a csatlakozás előtt a piacokhoz való akadálytalan hozzáférést, energiakínálatot és a biztonság erősítését remélte az EU-tól. A közösség tagjaként lehetőség nyílik a jogszabályok megalkotása során a politikai véleménynyilvánításra. További előny, hogy a schengeni megállapodáshoz való csatlakozással, az euro bevezetésével, Erasmus diákcsera programokkal, valamint az olcsó légi közlekedéssel megerősítették, s szorosabbá fűzték Málta kapcsolatát a többi EU-s országgal.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Az országban nem erős az euroszkepticizmus, hiszen a két parlamenti párt támogatja a tagságot, és a máltai gazdaság is viszonylag jól teljesít. Málta helyzete egyedi abban az értelemben, hogy az EU-hoz történt csatlakozása óta gazdasága lendületesen nő, a munkanélküliség alacsony, ezért az euróra, mint közös fizetőeszköze itt nem gazdasági bukásként gondolnak.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A pártok megosztottak abban, hogy egy erősebb politikai uniót, vagy inkább egy környezetvédelmi, szociális rendszert kellene kiépíteni. Málta álláspontját az erősebb politikai unió kapcsán az alkotmányosan rögzített semlegesség is befolyásolja. A két nagy párt egyetért abban, hogy szükség van az alkotmány módosítására annak érdekében, hogy a semlegesség fogalma jobban megfeleljen a jelenlegi gyakorlatnak és az EU-s tagságnak. Málta 2008 óta vesz részt az EU közös biztonság- és védelempolitikájában és csatlakozott az Európai Védelmi Ügynökséghez, ezekkel is erősítve az unióhoz fűződő viszonyát. Málta számára fontos a nagyobb biztonság és stabilitás, ezért az EU nagyobb külpolitikai szerepvállalását támogatják, egyrészt az unióval határos országokkal kapcsolatos politikában, másrészt a szír, líbiai valamint az ukrán és grúz konfliktusok kapcsán a béke megteremtésében, akár az ENSZ bevonásával is. A bevándorlás kérdésében kollektív felelősségvállalást javasolnak, illetve a pénzügyi válság megoldása során a görögök megsegítését pártolják. Erősebb, szolidaritáson alapuló szociális uniót szeretnének. Az Európai Unió segítségére számítanak az egészségügyi valamint az oktatási rendszer infrastruktúrájának fejlesztésében is.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A mindenkit érintő kérdéskörök megvitatásában fontos szerepe lehetne a civil társadalomnak. Az elterjedtebb internethasználat és a modern kommunikációs eszközök segíthetnének a szélesebb körű (virtuális) konzultáció lebonyolításában, mely nagyobb európai konszenzushoz vezetne.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Máltai részről a legfőbb elvárás az EU felé a gazdasági stabilitás, ami munkahelyteremtéshez és a széles értelemben vett jóléthez, végső soron pedig a szegénység visszaszorításához vezet. Máltát egyelőre elkerülte a mélyebb gazdasági válság, de aggódnak a többi országból tovagyűrűző hatásoktól. Ezért azt várják, hogy az EU tegyen többet a gazdaság fellendítése érdekében, többek között pl. az uniós költségvetési források hatékonyabb felhasználásával, ezáltal is lehetővé téve a kormányok számára a nagyobb rugalmasságot a végrehajtandó reformokat illetően.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Az európai integráció a német politika meghatározó pillére a háború óta, amelyet a kormányzatok soha nem vitattak. A német-francia megbékélés és az EU „békeprojektként” történő megragadása még mindig fontos, ugyanakkor egyre absztraktabbá válik, ami teret enged az euroszeptikus erők (AfD - *Alternative für Deutschland*) népszerűsödésének („Miért jó az EU?). Németország mindig is egy politikai és gazdasági unióként tekintett az integrációra, de az utóbbi szempontok a válság miatt fontosabbak lettek, erősödtek azok a populista félelmek, hogy végsősoron mindig Németország fizet. Ugyan a polgárok már kevésbé támogatják feltételek nélkül az EU-t, a német társadalom a német stabilitás, béke és jólét szempontjából továbbra is károsnak tartana bármilyen visszalépést.

Az országban tapasztalt euroszepticismus mértéke

A legutóbbi időig az unióról alig folyt vita Németországban, mivel az EU a német politika és társadalom szerves része, amelyet hallgatolagos konszenzus övez. Másrészt Merkel kancellár pragmatikus politikája kerüli az érzelmes vitát politikai kérdésekről. Az európai integrációért az egész politikai elit elkötelezett, az EU korábban soha nem volt igazán kampánytéma, ugyanakkor ez 2017-ben az euroszeptikus AfD megerősödésével változhat. A párt euroszeptikus és populista irányvonálára a többi politikai szereplőnek választ kell találnia. A válságok (euroválság, ukrán válság, menekültválság) miatt az európai projekt hiányosságai a felszínre kerültek és magáról az EU alapelveiről (szolidaritás, kompromisszum) és értékeiről folyik a vita.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Németország politikai stabilitása és gazdasági jóléte még mindig a szomszédaitól függ, az exportorientált német gazdaság számára a nagyfokú integráció elkerülhetetlen, ahol szóba sem jöhet a visszalépés. Ugyanakkor az euroszeptikus erők térnyerésével az egyre szorosabb integrációt egyre többen kérdőjelezik meg. Az integráció foka kapcsán mindenképpen felmerül a német vezető szerep kérdése. A német vezetés leginkább a partnerek gyengeségének köszönhető, a legfőbb kihívás az ország számára, hogy úgy ragadja magához a kezdeményezést, hogy közben ne idegenítse el a partnereit.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az Európával történő azonosulás a világháború miatt mindig is erős volt, de ez nem feltétlenül jelent erős közösségi érzést. A válság miatt a közbeszédben némileg teret nyert a nacionalista, populista és előítéletekkel operáló megközelítés. A közösséghez tartozás erősítése érdekében a vitát a politikai elit szintjéről a széles rétegek felé kell terelni.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az EU legitimációja nem igényli újabb politikai területek közösségi szintre emelését, nem szükséges új intézményi berendezkedés, hanem hatékony megoldásokat kell az EU-nak kínálnia a sürgető problémákra. Ez csak akkor lehetséges, ha a tagállamok vezetői a nemzeti megközelítést közösségire cserélik.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Olaszország az EU egyik alapító tagjaként a kezdetektől az egyik leginkább EU-párti ország volt. Az olaszok azt remélték, hogy a tagállamok – megtartva nemzeti identitásukat – közös intézmények létrehozásával leküzdhetik a regionális konfliktusokat. Álláspontjuk szerint a tagság javítja a demokráciát, gazdasági jólétet és politikai stabilitást eredményez. Különösen hittek abban, hogy a hibás és hiányos nemzeti politikai rendszer, a korrupció, a visszaélések, az adócsalás leküzdhető a szorosabb európai együttműködéssel.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

A 2000-es évekig az EU-ba és intézményeibe vetett bizalom következetesen 60 % feletti volt. Mára azonban a meghiúsult elképzelések, a válság és a magas munkanélküliség⁶ hatására ez megváltozott, és az EU ellenesség térnyerése tapasztalható. 2015-ben a megkérdezettek 35 %-a azon a véleményen volt, hogy Olaszországnak jobb lenne kiválnia az Európai Unióból. Az olaszok többsége úgy véli, hogy a meghatározó európai intézmények távoli és bonyolult bürokratikus szervek, az intézményi struktúra nem ismert, a hatékonyság alacsony. 2013-ban a megkérdezettek 45,1 %-a volt tisztában az európai integrációs és kohéziós tervekkel.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A válság negatív következményei megerősítették az emberekben a kiábrándultságot a szorosabb gazdasági unióval kapcsolatban, s az európai integráció helyett inkább a nemzeti kérdések – így a munkahelyi bizonytalanság és a csökkenő életszínvonal – foglalkoztatják őket. Mégis az emberek 69 %-a támogat egy erős költségvetési integrációt, mely csökkentheti a válság okozta negatív hatásokat. Az olaszok 72 %-a úgy véli, hogy az EU-nak ki kell dolgoznia egy közös biztonság- és védelempolitikát, ami stabilizálná a határokat és megfelelné a jelenlegi geopolitikai kihívásoknak. Jelenleg a megkérdezett állampolgárok 30 %-a ellenzi az eurót.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésében a média szerepe meghatározó jelentőségű. Nemzeti döntéshozatali szinten az olasz politikusok párbeszéde, kapcsolattartása szükséges. Erősíteni kell az EU iránti elkötelezettséget, hangsúlyozva, hogy Olaszországnak igenis van beleszólása az európai döntések meghozatalába. Európai szinten pedig az uniós intézményeknek elérhetővé és érthetővé kellene válniuk a polgárok számára. Az EU a növekedést és a foglalkoztatást erősítő új gazdaságpolitikai intézkedésekkel válhatna újra hitelessé az olaszok szemében.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Az EU-nak elő kell segítenie a foglalkoztatást, ami megerősítené a szociális biztonságot és a jólétet. Helyre kell hozni a társadalmi igazságtalanságokból eredő következményeket, erősíteni kell a gyenge gazdasági növekedést, legfőképpen a kkv-k tekintetében, helyre kell állítani a versenyképességet. Az EU-nak egy egységes Európa vízióját kell erősítenie, hogy az Európai Parlamentbe és intézményeibe vetett bizalom megerősödjön. Könnyebb és jobb hozzáférést kell biztosítani a polgárok részére a minőségi információkhoz, valamint nagyobb mértékű részvétel lehetőségét a döntéshozatal terén.

⁶ Noha 2015-ben 0,8 %-kal nőtt az olasz GDP, a munkanélküliség továbbra is 11,9 %-os (a 2014-es 12,7 %-hoz képest), és a reál GDP a 2000-es évek eleji szinten van.

Az EU tagságtól remélt előnyök

A portugálok a gazdasági válságból való kilábalást várják az uniós tagságtól, továbbá folyamatos támogatást a nemzetbiztonsági stabilitás, a közigazgatás korszerűsítése, a gazdasági fejlődés támogatása, a pénzügyi stabilitás és a társadalmi kohézió, az energia- és élelmiszer autonómia fenntartása, igazságszolgáltatási rendszer reformja terén. Kulcsszerepet kívánnak betölteni az EU, az USA és a dél-atlanti országok közötti viszony kezelésében, közvetítésében.

Az országban tapasztalt euroszeptizmus mértéke

Az EU megítélése a közvélemény szerint általánosságban véve kedvező, különös tekintettel a szabad mozgás, a tanulás és a munkavállalási lehetőségek miatt. Hiszik, hogy az EU tagság segít életminőségük fenntartásában. A lakosság több mint fele optimistán vélekedik az unió jövőjével kapcsolatban, csak kis százalékuk gondolja úgy, jobb lenne függetlenedni az EU-tól. A pénzügyi mentőcsomag időszakában bevezetett megszorítások azonban teret engedtek az EU ellenes véleményeknek. Egy 2014-es elemzés szerint a portugálok 72 %-a tette felelőssé az EU-t a megszorításokért, 62 %-uk ítélte meglehetősen bürokratikusnak, és 46 % vélte úgy, hogy az EU jobban fog kijönni a válságból.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Fentiek ellenére szükség van egy központosított politikai és gazdasági rendszerre. Portugáliának magas (5-ös skálán 4-es) szintű törekvései vannak a külpolitikában, nemzetközi helyzetét a kétoldalú kapcsolatokon és a nemzetközi fórumokon keresztül kívánja erősíteni. Ebből kifolyólag támogat minden ehhez kapcsolódó intézményi fejlesztést, aktív kezdeményezője egy mélyebb integrációnak. Ennek jó példája az eurozóna kapcsán kialakult német elképzelésekhez való igazodás, azaz a megszorítások politikájának követése.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az európai közösséghez tartozás érzését azáltal lehetne erősíteni, ha a politikusok, EU-s intézmények vezetői éreztetnék a tagállamok polgáraival, hogy ők maguk, és véleményük is egyaránt fontos, biztatva őket az aktív szerepvállalásra, közös polgári, politikai és kulturális értékek és érdekek megfogalmazásával. Az egyes nemzeti kultúrák védelmére irányuló tervek kialakítása, a biológiai sokféleség védelme, a gazdasági és politikai vélemények egységesítése, a nemzeti értékek védelme és a szolidaritás mind hozzájárulnak a fenti célok eléréséhez. A média hathatós segítségével komolyabb kommunikációs csatornát kellene kiépíteni az EU-s polgárok és az EU intézményei között, létrehozva egyfajta civil párbeszédet. Meg kellene fogalmazni egy közös nevelési irányelvet. Nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a fiatalabb generációk támogatására sajátos kulturális csoportok létrehozásával, és a már jól működő tanulmányi csereprogramok intenzívebbé tételével. Ennek minél tágabb kiterjesztéséhez nagyobb szolidaritásra van szükség az összes EU-tagállam között.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

A közteherviselés különösen fontos az olyan nagyobb kihívások elleni küzdelemben, mint például a munkanélküliség és a menekültválság.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Románia számára a csatlakozás gazdasági és társadalmi hasznok mellett biztonsági és diplomáciai előnyökkel is járt. A hasznok ugyanakkor csak akkor válnak maradéktalanul elérhetővé, ha teljessé válik az integráció és Románia bevezeti az eurót és csatlakozik a Schengeni övezetbe (előbbi céldátuma 2019). A csatlakozási főtárgyaló (Vasile Puscaş) szerint három ok vezérelte Románia EU-csatlakozását: i) a két blokk közötti ütközőzóna szerep megszüntetése, ii) az egységes piachoz tartozás, és iii) egy olyan térség részévé válni, ahol a polgárok fejlődési lehetőségei kedvezőbbek.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Románia a kezdetektől integrációpárti, már-már túlzottan eufórikusan is. A felmérések azt mutatják, hogy a polgárok jobban bíznak az EU-s intézményekben, mint a román hatóságokban: 37 %-uk bízik az EU-ban, a román parlamentben viszont csak 30 %-uk, a nemzeti kormányban pedig csak 29 %-uk. Ennek hátterében az áll, hogy Románia szegény társadalmi-gazdasági háttérrel lépett az unióba, a fejlődést az EU-tól várják, véleményük szerint az EU feltételek nélküli előnyöket hoz, a nehézségeikért pedig nemzeti politikusaikat hibáztatják.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Romániának azon kell dolgoznia, hogy befolyása méretével és népességével legyen arányos, továbbá „ne az EU függelékének legyen része, hanem magának az EU-nak”. A Brexit kapcsán Románia támogatja Donald Tusk javaslatát, ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy az nem érintheti az Egyesült Királyságban dolgozó román munkavállalók jogait. Romániának ki kellene alakítania egy belső politikai vitáktól és játszmáktól mentes mechanizmust, hiszen a viták zavarossá tehetik a partnerek előtt Románia álláspontját (például a Schengeni tárgyalások tekintetében).

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az Európához tartozás érzésének erősítésében az oktatásnak kiemelt szerepe van: az unió értékeinek és szellemiségének közvetítése a fiatalok irányába, valamint az EU nemzeti tananyagba emelése formájában. Az EU-s intézmények közvetlenül szólítsák meg a polgárokat, ne a nemzeti hatóságokon keresztül. A demokratikus deficit csökkenthető lenne, ha az átlagembereket a döntéshozatalba a lehető legkorábban bevonnák. A közös valuta használata egy családdá teszi az övezet polgárait, ezért az euroövezet irányítását meg kellene szilárdítani. A közösséghez tartozás érzését további szimbólumok bevezetése is erősítené.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Románia a mélyebb integráció elkötelezett híve. Támogatja az energiauniót, a közös külpolitikát és az erősebb euroövezetet. Az EU-nak meg kell védenie közös vívmányait, mint a négy szabadságelv (árak és tőke szabad áramlása, szolgáltatások szabadsága, személyek szabad mozgása), hiszen ez növeli a polgárok szemében az EU legitimitációját.

Az EU tagságtól remélt előnyök

A svédek döntése az EU csatlakozást illetően nem kifejezetten a gazdasági vagy politikai előnyszerzésre irányult, hanem inkább a „kimaradás” szülte félelem és a pragmatizmus vezérelte. A csatlakozásról szóló népszavazáskor a támogatók azzal érveltek, hogy a pénzügyi válság után az EU belső piaca új lendületet adhat az exportorientált országnak. Az ellentábor viszont féltette az „el nem köteleződés” elvét. Az EU jelenti az egyetlen külpolitikai fórumot az országnak, mert sem a NATO-nak, sem pedig a G20-nak nem tagja.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Svédországban alapvetően kevés szó esik az EU-ról, a pragmatikus megközelítés a társadalom hozzáállására is kihat, a belső piacot és a mozgás szabadságát természetesnek veszik. Mivel Svédország nettó befizető, az EU által finanszírozott projektek ritkák. Az ország földrajzi helyzetéből adódóan jelen van egy természetes euroszkepticizmus is, a svédek az EU-t távoliként és bürokratikusként élik meg. Alapvetően kritikusak a szupranacionális mechanizmusokkal szemben.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

A legtöbb politikai szereplő és a civil lakosság is elégedett a jelenlegi integrációs szinttel, de van néhány hang, aki mélyítené, vagy éppen megszüntetné az integrációt. Elmondható, hogy az EU politikát máig meghatározza a pragmatikus hozzáállás. A közös pénzt elutasítják, a 2014-es Eurobarometer szerint 77 % nem támogatná a svéd eurót. Ez összefüggésben lehet azzal, hogy 97 %-uk teljes mértékben elégedett volt anyagi helyzetével is. Ugyanakkor Svédország nem bánja, ha az euroövezet integrációja mélyül, de attól távol maradna. A társadalom attól fél, hogy a saját Svédország képük (jóléti állam) elveszne a túlzott integrációban. Csak a Svédország számára fontos témákban vinnék előre az integrációt (menedékjog, klímavédelem, kereskedelem).

Az európai közösségekhez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

Az EU-s szimbólumok (zászló, himnusz) nem sokat jelentenek a svédek számára, nem erősítik az unióhoz való kötődést, sokkal fontosabb a reálpolitika, a kézzel fogható eredmények (roaming díjak, menekültkvóta). Ugyanakkor a politikusok hajlamosak ezeket saját sikerükként beállítani, míg a sikertelenségekért az EU-t hibáztatni. Belső vita az EU-ról gyakorlatilag nincs, közös platformok kellenének az EU-ról és annak eredményeiről folytatott vitákhoz.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Svédországban nem azonosítható általános irányelv az EU-s politikákkal kapcsolatban. A svédek csupán „fél-szívvel” támogatják az uniós politikai mix-et. A svéd szempontból fontos kérdésekben támogatják az integrációt, más esetekben a pragmatizmus érvényesül. Elutasítja például az eurót, de a bankunióval kapcsolatban már érdeklődőbb.

Az EU tagságtól remélt előnyök

Szlovákia késői csatlakozása ellenére gyors felzárkózást és modernizációt hajtott végre. Csatlakozáskor a polgárok magasabb életminőséget és gazdasági növekedési lehetőségeket láttak az EU tagságban, egy évvel a csatlakozás után leginkább munkavállalási és utazási szabadságot, valamint gazdasági prosperitást és békét jelentett számukra. 2014-ben a szlovákok 75 %-a szerint a munkaerő, a tőke és a szolgáltatások szabad áramlása az ország számára a tagság legfőbb előnye.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

Szlovákiában ellentmondásos az EU képe: míg az integrációt nagy lelkesedés övezi, az európai parlamenti választásokon alacsony a részvétel (a 2003. évi referendumon még több mint 50 %, míg a 2014. évi EP választáson már rekord alacsony (13,05 %) volt a részvételi arány.) Az euro az EU egyik legerősebb szimbóluma az országban: 79 % támogatja a gazdasági és monetáris uniót, 71 % pedig egyetért a bankunió szükségességével is.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Az egyértelműen integrációpárti – márciusban 3. ciklusát kezdő – Robert Fico vezette kormány retorikájában megjelenő prioritások a következők: az Európa 2020 stratégia céljainak elérése, az egységes piac mélyítése, a bankunió támogatása, a költségvetési politikák fokozottabb koordinációja, az euroövezet és pénzügyi környezet stabilizálása, valamint fokozott együttműködés a menekülthelyzetben és védelmi politikában. Külpolitikai prioritásai közé tartozik a Nyugat-Balkán csatlakozása és a stabil Keleti Partnerség. Támogatja továbbá az energiauniót, a kötelező betelepítési kvótát azonban elutasítja. A szlovákok a politikai unióra nem tekintenek úgy, mint vonzó végkifejletre.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A szlovák közvélemény kevésbé érzi magát bevonva az EU ügyekbe, például kevesebb mint az állampolgárok fele érti az EU működését, ezért hasznosnak éreznék, ha a tananyagokban az EU-s intézményekről több információt kapnának. Az Erasmus programot az EU negyedik legfontosabb eredményének tekintik a szlovákok.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Figyelembe véve, hogy a szlovákok az ország legnagyobb problémáinak a munkanélküliséget és az egészségügyi és szociális rendszert tekintik, egy Európai Szociális Modell létrehozása segítséget nyújthatna az EU legitimitációjának növelése érdekében. A szlovákok támogatását élvezzi a további költségvetési harmonizáció, egy valódi fiskális unió erős kikényszerítési mechanizmussal. A kkv-k növekedése érdekében a 'Small Business Act', az állami beruházások javára a strukturális és kohéziós alapok szolgálhatnak. A korrupció elleni fellépés szintén szlovák prioritás.

Az EU tagságtól remélt előnyök

A csatlakozást megelőző általános vélekedés, hogy a tagság egyértelmű előnyei az üzleti lehetőségek, a magasabb életszínvonal, a gazdasági prosperitás, a demokrácia és a jogállam politikai biztosítéka –továbbra is változatlan. Legnagyobb hozadékként a mobilitást, a határok leépítését, az olcsóbb roaming díjakat és a fogyasztói jogokat tekintik a szlovénok.

Az országban tapasztalt euroszkepticizmus mértéke

A válságot követően a szlovének pozitív hozzáállása jelentősen romlott: 2003-ban 57 % gondolta az EU-t jó dolognak, míg mindössze 5 % rossznak, 2009-ben már 48 % és 14 % vélekedett hasonlóan. 2009-re - három év alatt - 25 %-ról 34 %-ra nőtt azok aránya, akik szerint Szlovénia nem várhat előnyöket az EU-tól. Az EU-ban bízók aránya 2006-ban 63 % volt, mely 2014-re 37 %-ra esett vissza. A politikai pártok programja kevés figyelmet fordít az EU ügyekre.

A politikai és gazdasági integráció kívánatos foka

Szlovénia négy területen szeretne mélyebb integrációt: i) gazdaságpolitikák koordinációja, költségvetési integráció, Gazdasági és Monetáris Unió erősítése (a szociális dimenzió tekintetében is), ii) belső piac kiteljesítése (pozitív üzleti környezet kkv-k számára), iii) ambiciózusabb kutatási és innovációs politika, iv) energiapiac teljes integrációja. Ugyanakkor több rugalmasságra van szükség az alábbi területeken is: i) környezetvédelmi politika, ii) klíma-energia keretrendszer, iii) extra források kutatási projektekre. A társadalmat (pl. gazdasági növekedés) és a polgárokat (pl. GMU szociális dimenziójának erősítése) szolgáló politikákat szintén támogatja.

Az európai közösséghez tartozás érzésének erősítésére irányuló javaslatok

A médiában kevés EU-val kapcsolatos hír jelenik meg, nacionalista megközelítéssel az EU-t külföldi ügyként fogja fel, ezért a szlovénok jellemzően külső politikai kérdésként tekintenek az EU-s hírekre. Ennek megoldására új közvetítő közegre és a tudósítás új formájára lenne szükség. Szlovén vélekedés szerint közös EU tananyag kifejlesztése lenne kívánatos az általános iskolákban, de az oktatás többi szintjén, így az élethosszig tartó tanulás esetén is.

Preferenciák az EU-s szinten folytatandó politikák tekintetében

Szlovénia támogatja az élelmiszerbiztonság magas standardjait (fenntartható fejlődést, zöld gazdaságot), egyetemes hozzáférést minden állampolgár számára az egész EU közegészségügyéhez, a kkv-kat előnyös helyzetbe hozó intézkedéseket és az EU nyugat-balkáni bővítését. Utóbbi esetben a még nem tag balkáni országok részére vízummentességet szorgalmaz Szlovénia. Egy 2014-es felmérés szerint a szlovénok 59 %-a utazna másik tagállamba egészségügyi szolgáltatás igénybevételére, míg az EU-átlag csak 33 %.